

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

11. De Deliberatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

& ita Phrygum, Lydorum, Arabum effeminatos pusiones, non Athenienses facere videbantur. Ego verò, &c.

Tibicinis iudicium. Tibicen valde sapiens (audit.) discipulos auditum mittebat ineptissimos quosq; tibicines, vt ex eis quo pacto canendum non esset intelligerent, redeuntes deinde omnes perfectę artis numeros edocebat, vt quomodo canendum esset ediscerent. Et nos ex quotidianis aliorum vitijs satis, superque quid minime faciendum esset vidimus, nunc autem si placet, quid ad felicitatem obtinendam, quam se cupere omnes dicunt, paucos scimus quærere, maximè expedit contemplantur.

Loci dignitas.

Babyloni. Quantum terrore ad dicendum accedentibus affertret Babylonicum illud *discoferium* ex saphirinis lapidibus conflatum, in quo mirum dictu, inter cęrulei coloris nubes illicibus aureis interstinctas prominētes ex lacunari Deorum effigies pendeabant, norunt sapientissimi oratores, qui illo in loco dixerunt. Mihi verò, & huius loci religio, & vester omnium confectus tantum affert timoris, quantum ad oratoris bene nauı debilitandam industriam sufficiat.

Loci vilitas, sine molestia.

Scopeliani. Scopelianus (auditores) cum rogaretur à Clazomenijs, vt in eorum vrbe declamaret, non canit, inquit, Philomela in cauea. Et hoc à me ita dictum velim, non quod hunc locum contemnā, est enim honestus & celeberr, sed quod me dum impensus vos diligo, tot inuidorum vexationes exercent, vt ingenium incertioribus, quasi piscis retibus implicatum agrē se se possit expedire.

In laude funebri.

Dian. Pri. Mihi verò quid dicam (auditores) in mentem non venit, ita me repentini mali turbo percussit, & stupore sensus confudit. Desideratis verba, at nihil præter lachrymas habeo, & suspiria. Est certè iniqua consuetudo, quam in istis laudationibus obsetnamus, dicere iubemus eos, quibus flere magis conueniret, & eloquentiam requirimus, vbi quantum viget dolor, tantum extabescit ingenium.

Vellem Dij fecissent immortales (P. C.) vt viuo potius Seruio Sulpitio gratias ageremus, quam mortuo honores quæreremus.

Mortuos quidem istos flere facile est, at laudare difficillimum, qui enim à natura indrum viuendi desiderium aspersionati sint, & occumbere honestè, quam afflictam Gręcię fortunam cernere maluerunt, an non eam suę virtutis memoriam reliquere, quam nulla complecti possit oratio.

In inuestiua. In vituperio iniquissimi hominis.

Rediret vtinam in hanc vitam Parthasius, qui Demon illum Atheniensem, tam ingenioso olim argumento, tam subtili artificio depinxit, variū, iracundū, iniustum, inconstantem, feroce, amantem, furiosum, & si quis alius color est, quo immane portentum exprimi possit, inueniret in hoc homine satis argumenti ad similem tabulam. Ita enim sceleratus est, vt dubitem an ipse ex vitijs totus, an ex eo vitia nata sint, atque profecta.

Breuem historiam refert Pausanias (auditores), breuem sed argutam, quam & me narrare vt spero iuabit, & vos audiuisset nunquam pœnitebit. Aranea, inquit, apud Boetios, dum ipsi innocentia simul atque otio florent, ad legiserę Cereis templum, telas nūeo candore amabiles texerant; postquam verò deprauati ipsi, & bello ardere cęperunt, textrices stamina non vt antea candida, sed attri coloris nube infuscata eodem in loco fixerunt. Et hoc mihi liceat apud vos profiteri (audit humaniss.) Ego huius laudator fui, atque amicus, quando ipse virtutis, pacis & concordie fuit. Nunc autem postquam scelere, & maleficio inquinatus detestabili in omnes bonos odio flagrare cępit, mutata ratio est, ad huius legiserę Themidis templum, nigram & dentatam afferro orationem, vt ipse niger est, & dentatus, si tamen carbonem inueniam, qui eius fuliginem exprimere possit.

Demosth. in laudatione suę mori.

Demus. Zensidius. & Zens. Demus. Plin. l. 35. c. 10.

Pausan. in Boætijs. Aranea. Thebanorum.

De deliberatiuo.

C A P V T X I.

IN deliberatiuo exordia graui esse oportet, nec tamen curiosius elaborata, nihil velat ab exemplo aliquando incipere, vt si quis rem honestam, & vilem proponat apud generosos auditores. Ita poterit exordiri. Timotheum quondam illum Tibicinem ferunt, cum primum Alexandro Regi artis suę specimen exhiberet, cecinisse iuxta illius mores.

Exordia in deliberatiuo. Timoth. Tibicen. Alexandri generosi mores.

Dion. ora. mores admodum peritè, atque muscè, non
i. de regno mollem, neque remissam cautionem, quæ ad
ex editio- ignauiam desidiamque duceret, scè ipsum o-
ne eruditi pinor rectum, qui Mineruæ appellatur nomini.
Morelli. Et Alexandrum quidem confestim exiuisse ad

arma, tanquam diuino numine incitatū. Quod
 profecto effecit, non ad eò muscæ vis, vt Re-
 gis animus acer, atque iracundus. Quoniam
 Sa: danapalum nunquam certè è cubiculo à
 mulieribus, suscitasset non solum Timotheus,
 aut alius quispiam ex junioribus, sed neque
 Marfyas ipse, aut Olympus, quin etiam mihi
 videtur, quod ne Minerua quidem (si fas est
 dicere) eundem *nomum* percurrente, ille vn-
 quam arma correpturus erat, sed longè prius
 surrecturus ad saltandum, aut fugiendum vs-
 que ad eò miserè affectus erat ob potestatem,
 deliciasque. Vtinam hodierno die sic vestros
 concitarem animos, &c.

Alias ab attentione, & promissione magno-
 rum commodorum, vbi præsertim ad popu-
 lum agitur, vt Olynthiaca prima.

Adiunctum rei.

Demosth. Ego verò sic mihi persuadeo vos magnæ o-
Olynth. i. pulentia loco hanc orationem meam numera-
 tuos.

Alias à precatone, & molli obiurgatione
 eorum, qui nimis frigidè deliberant.

Idem. Maxime vellem, Athenienses, vt qua in o-
 mnes estis humanitate, eandem erga vos ipsi
 adhiberetis. Nunc autem maior est dexteritas
 in aliorum malis corrigendis, quam in ijs, quæ
 ad vos attinent prouidendis.

Alias à reprehensione eorum, qui fictam de-
 liberationem instituunt, & adhibent sibi con-
 siliarios, quos minimè sequi cupiunt.

Si scitis, Athenienses, quid de rebus ipsis
 factu sit optimum, non modo superuacaneum
 est, sed improbum eas ad deliberandum pro-
 ponere, nam si, quæ ipsi antequam sententias
 rogaueritis, tanquam optima, & vestris com-
 modis maximè consentanea amplectimini;
 Quorsum iisdem audiendis frustra obrundi at-
 tinet, sin autem ista consideratis, quasi ex ijs,
 quæ dicentur statuendum sit: Non opinor æ-
 quum est, si qui velint eis non facere dicendi
 potestatem.

In genere *ωραδοξω* suadendo, scilicet, aut
 dissuadendo, quod incredibile videatur.

Dion. Pru- Noui equidem propemodum, quod om-
sans ora. ii nes homines docere difficile sit, in errorem
ex Graco. autem inducere facile, & discunt quidem, si

modo discunt à paucis, & iisdem apprimè e-
 ruditis, in errorem autem inducuntur ocys
 à multis, ijsque imperitis, & non tantum ab
 alijs, verum ipsi à semetipsis. Veritas enim a-
 mara est stultis, & iniucunda; mendacium au-
 tem dulce, & blandum, quemadmodum o-
 pinor ijs, quibus dolent oculi, lumen videre
 molestum est: tenebræ autem, absque tristi-
 tia sunt, & suaves, quod videre non sinant.
 Aut quomodo ita sepe inualissent menda-
 cia, quum veritas esset præsto, nisi per volu-
 ptatem vicissent: quum autem difficile sit (vt
 dixi) docere, longè tamen difficilius est dedoce-
 re, præsertim eos, qui longo tempore mendacia
 audiuerunt, neque ipsi soli in errorem indu-
 cti sunt, sed & patres eorum, & aui, & omnes
 ferè maiores. Non enim facile est horum con-
 uellere opinionem, etiam si quis manifestè
 conuincat. Quemadmodum & ijs, qui sup-
 positos pueros alunt, difficile est tamen exi-
 mēre opinionem, etiam si quis vera dicat, quæ
 quidem initio si quis dixisset nunquam eos
 suscepissent. Porro hoc ita validum est, vt
 multi mala potius sibi vendicent, & constiteant
 aduersum sese, si prius sint persuasi, quam
 bona post longum tempus audientes. Proinde
 neque vos (viri llienses) mirabor si fide di-
 gniorē putaueritis Homerum, qui pessima
 aduersum vos mendacia finxit, quam me vera
 dicentem.

In exhortatione ad virtutem contra curio-
 sos.

Multi quidem homines de quæstionibus
 controuersis, in quibus eruditorum homi-
 num triumphare solet industria, & disputare
 audent, & audire, de ijs verò, quæ constant
 hominum opinione rata sunt, & fixa, super-
 uacaneum esse quicquam docere existimant.
 Ego sanè si viderem vos in ijs, quæ recta esse
 censemus, permāere, nisi hque facere, quod
 rationi confirmate aduersetur, neque ipse pu-
 tasset necessarium esse loqui de rebus per-
 spicuis. Queniam autem ad eò vos video pertur-
 bari, quantum ab eo, quod non ratiocinatio-
 nibus de his obtemperatis, neque sequimini
 eas, quas ipsi habetis opiniones: magnum
 me arbitror vilitatem allaturum, si eas con-
 tinuo vobis in animum reuocem, sermone-
 que adhorter, vt obediat, factoque confer-
 uetis officium. Quemadmodum enim opinor,
 & medicos, & naucleros videmus sepe eadem
 præcipere, non eò, quod non primum au-
 dicit,

dierint, quibus præcipiant, sed quod eos negligere, animumque non attendere videant: Ita & in vita vtile est sæpe iisdem de rebus dicere, quod multi quidem sciant quid conueniat, sed non faciant. Non enim finis est ærotantibus scire, quid sibi proffit, sed eo (opinor) uti, hoc enim illis sanitatem præstat: neq; alijs discere fructuosa, & perniciofa ad vitam, sed non aberrare in horum electione. Sicuti enim videre licet, quod qui ex oculis laborant, sciant quidem se sentire molestiam, si manus oculis admovent, non velint tamen abstinere: simili modo, & in alijs accidit negotijs, ut multi quidem, & clarè sciant, quod non proffit quid facere, incidunt tamen in illud. Quis enim nescit incontinentiam magnum esse malum? sed tamen quam plurimos inuenias incontinentes: Et, per Iouem, segnitatem omnes sciunt, non solum non posse acquirere vitæ necessaria, verum etiam acquisita disperdere: tamen reuera plures inuenire est legnes, quam qui aliquid operis facere velint.

Item in exhortatione ad ridiculos, & voluptuarios aptissimum exordium.

Idem ad Alexand. orat. 32.

Nunquid tandem velletis, o viri, paulisper seria agere, & attendere? quando quidem ludendo ætatem transigitis nulli rei animum seria aduertentes? Iudi sane, & voluptatis, & risus (ut dicam quod res est) nunquam vlla vobis est inopia: nam & ipsi ridiculi estis & faceti, & multos horum habetis ministros: rerum autem seriarum magna vos video laborare penuria. Quaquam sunt, qui vos laudent, tanquam sapientes, & acutos, quod tot hominum millia pariter, & quæ oportet cogitatis, citoque proloquamini quicquid cogitaueritis. Ego verò magis vos laudarem, si tardè proloqueremini, & modeste taceretis, recteque cogitaretis, quod & nunc facietis, quo ad illam laudem acquiratis, aliam maiorem, nouamque, & honestiorem, quod cum tot sitis numero, sermonibus tamen habitis vullibus omnes tenueritis silentium, & ad hoc ostenderitis, quod non solum idonei sitis cogitata proloqui, sed etiam audita intellegere, choreæ hæc quidem laus est, simul loqui posse, imo ne choreæ quidem, cur enim omnes defraudentur melodia? populi verò benè aucturare.

Salust. in Catilina.

A virtute deliberrantium valdè aptum. Nisi virtus, atque fides vestra satis spectata mihi foret, ne quicquam opportuna res ceci-

disset: spes magna dominationis in manibus frustra fuisset: neque ego per ignauiam, aut vana ingenia, incerta pro certis captarem. Sed quia multis, & magnis tempestatibus vos cognoui fortes, fidosque mihi, eo animus ausus est maximum, atque pulcherrimum factum incipere, simul, quia vobis eadem, quæ mihi bona, malaque esse intellexi.

A persona suadentis.

Noque mihi hoc arrego, neque si arrogarem satis sanus viderer, ut veluti Polemon aliquis Hannibalem Martis spiritus vigore iuueniliter exultantem, in re militari institueret, ac erudire suscipiam: sed tamen ut summi gubernatores interdum à vectoribus admoneri solent, æquo animo, quæ est vestra humanitas, moneri à me patiamini.

Polemon hortator Annibalis.

Faciam ut Imperatores instructa acie solent, quanquam paratissimos milites ad præbandum videant, eos tamen adhortantur. Sic ego vos ardentes, & erectos ad liberalitatem recuperandam cohortabor.

Noctuam quidem deformem non modò corpore, sed & tantu immundam, fastidiosorum hominum mollities respuit, eidemque insultat. Sed tamen si Æsopo fabularum concinnatori credimus, & prudentis olim animi fuit, & consilij. Suasit quippe auibus, ne quercum crescere sinerent, fore enim ut ex ea viscum nasceretur, quo ipsæ caperentur, atque cum homines linum sererent, iussit illius semen erutum deuorari, ex quo futura præuidebat retia. Quid? cum sagittarium vidisset, perisus, inquit, ausus, ille homo vestris vos pennis anteuertet, pedes ipse vobis alas immittens sagittas. Sed tamen furdus canebat, ut fatua contemnebatur. Et fortasse fors noctuæ apud vos hodierno die contigerit (audit.)

Noctua prudentis. Dion. Chrysost. de 1. Dei cognitione.

Glaucus ut aiunt (audit) pugil fortis, & generosus, cum in ludis Olympicis premeretur ab aduersario, parentis rusticuli hominis, qui pugilum fortè aderat, voce excitatus est ad decus. Nam cum de media turba quanta maximè filium poterat vocis contentione vir simplex exclamasset, παῖ γῆρ ἐπ' ἀρότρῳ. Filium istam ab aratro, hoc dicto inflammatus adolescens aduersarium ingenti plagâ cum certâ victoriâ percussit. Qui mitum igitur, si ego quanquam istius vrbanitatis, quam illi tantopere efferunt insolens, vos licet benè animatos, & iam in procinctu stantes hortari videar, quando & ipsi olitores nonnihil aliquando loquuntur opportunè.

Glaucus ab aduersario, parentis rusticuli hominis, qui pugilum fortè aderat, voce excitatus est ad decus. Rusticus Nam cum de media turba quanta maximè filium poterat vocis contentione vir simplex exclamasset, παῖ γῆρ ἐπ' ἀρότρῳ. Filium istam ab aratro, hoc dicto inflammatus adolescens aduersarium ingenti plagâ cum certâ victoriâ percussit.